

71/07.00.10/2023

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopååttf 20.6.2023

1 Johdanto

Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain säännöksiå muutettiin 1.8.2020 voimaan tulleilla säännöksillä. Muutosten toimeenpano on lisånnyt Työllisyysrahastossa aikuiskoulutusetuuksien toimeenpanossa työn ja erityisesti käsiteltävien hakemusten määrå merkittävästi aiempaan verrattuna. Lisåksi aikuiskoulutusetuuden hakijoiden määrå on joka vuosi ollut nousussa. Jo hallituksen esitykseen (HE 15/2020 vp) kirjattiin, ettå vaikka muutosten arvioitiin lisåvån työtä Työllisyysrahastossa, ei niiden toimeenpano edellyttåisi rekrytointeja, sillä hakemusmenettelyå on mahdollista kehittäå poistamalla manuaalisia käsittelevaiheita. Työllisyysrahasto otti syksyllå 2020 käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn osaksi niiden hakemusten käsittelevå, jolla palkansaaja hakee kuukausittain jälkikåteen aikuiskoulutustukea maksuun. Automaattinen ratkaisumenettely tarkoittaa, ettå Työllisyysrahastossa käsitellån etuushakemus ja annetaan asiassa pååttf ilman ihmisen myötävaikutusta. Ratkaisu tehdån nåisså asioissa Työllisyysrahaston etukåteen mårrittelemien käsittelevåntfjen perusteella. Ratkaisu voidaan tehdå automaattisesti vain, jos pååttfksen tekeminen ei edellyttå harkintaa.

Ilman automatiikan käyttöönottoa, Työllisyysrahasto ei olisi selvinnyt hakemusmårån kasvusta. Nåin ollen Työllisyysrahasto on pystynyt toimeenpanemaan lain nojalla sille annettua toimeenpanotehtävåå aiempaan kustannustehokkaammin. Työllisyysrahastossa voidaan käytännfkkokemuksen myötä todeta, ettå automaation hyfdyntåminen rutiininluonteisissa tehtåvisså mahdollistaa nopeamman ja laadukkaamman palvelun. Inhimilliset virheet vånentyvät, kun käsittelevå ei sisållå manuaalisia vaiheita tai ihmisen tekemåå laskentaa. Työllisyysrahasto on voinut kohdentaa automaation myötä vapautuvat resurssit asiakkaidensa neuvontaan ja tukemiseen.

Työllisyysrahasto on vuonna 2023 pååttånyt ottaa automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöön sellaisten palkansaajien aikuiskoulutusetuus tukioikeushakemusten käsittelevåsså, jotka myfnnettäisiin opintoihin, joihin on jo aiemmin myfnnetty tukea. Nåiden hakemusten käsittelevå ei påsååntfisesti edellyttå harkintaa, koska hakemusten tiedot pohjautuvat tukioikeushakemukseen, jonka henkilö on lähettånyt hakiessaan enimmåistå kertaa tukea opintoja varten ja Työllisyysrahasto on hakemuksen käsittelevåsså tutkinut tuen saamisen edellytysten tåyttymisen. Tuki voidaan nåisså tapauksissa myfntåå vain, kun hakijalle on aiemmin myfnnetty etuutta samoja opintoja varten, tuen saajan opinnot pysyvåt samana, hånelle on myfnnetty opintovapaa, eikå tuen saajan tyfsuhteeseen ole tullut sellaisia muutoksia, jotka voisivat vaikuttaa oikeuteen saada etuutta.

Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain säännöksiä muutettiin 1.8.2020 voimaan tulleilla säännöksillä. Tuolloin voimaan tulleet muutokset palkansaajan aikuiskoulutustukeen koskivat mm. hakemisen mallia, tuen määrää, tukeen vaikuttavien tulojen sovittelua, opintosuoritusvaatimusta sekä tukikuukausien kulumista. Se, kumman säännösten piiriin tuenhakija kuuluu, ratkaistaan sen perusteella, onko tuenhakija hakenut samoihin opintoihin tukea ennen uuden lain voimaantuloa. Vanhojen säännösten mukaista palkansaajan tukea on lain mukaan mahdollista saada 31.7.2024 saakka. Tämän jälkeen palkansaajan aikuiskoulutusetuutta on mahdollista saada vain 1.8.2020 voimaan tulleiden säännösten mukaisesti. Alla esitetty palkansaajan tukiajan hakemusprosessi opintoihin, joihin on jo aiemmin myönnetty tukea, on 1.8.2020 voimaan tulleiden säännösten mukainen. Automaattista päätöksentekoa ei olla ottamassa käyttöön niiden hakemusten käsittelyssä, jotka koskevat aikuiskoulutusetuuden hakemista ennen 1.8.2020 voimaan tulleiden säännösten mukaisesti.

2 Päätöksen perustelut

2.1 Yleistä

1.5.2023 tuli voimaan uusia hallintolain ja tiedonhallintalain säännöksiä, jotka mahdollistavat automaattisen ratkaisumenettelyn julkista hallintotehtävää hoidettaessa turvaten erityisesti perustuslain ja hallintolain sekä muiden hallinnon yleislakien asettamat hyvää hallintoa, hallintoasian käsittelyä, viranomaisten toiminnan lakisidonnaisuutta ja hallinnon lainalaisuutta koskevat vaatimukset. Lait mahdollistavat poikkeamisen EU:n tietosuoja-sääntelyyn sisältyvästä kiellosta joutua automaattisten päätöksenteon kohteeksi.

Seuraavaksi käydään läpi, mitkä lait säätelevät Työllisyysrahaston aikuiskoulutusetuuksien toimeenpanoa, mitä edellytyksiä automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoon on olemassa ja miten Työllisyysrahasto täyttää lain mukaiset edellytykset.

2.2 Tietosuoja-asetus

Tietosuoja-asetus sisältää säännöksen siitä, milloin henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta on sallittua tehdä automaattisia päätöksiä. Asetuksen lähtökohtana on se, että rekisteröidyllä on oikeus olla joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn ja jolla on häntä koskevia oikeusvaikutuksia tai joka vaikuttaa häneen vastaavalla tavalla merkittävästi (asetuksen artikla 22 kohta 1). Kieltoon on kuitenkin poikkeuksia. Automaattinen päätöksenteko on sallittua, jos päätös

- on välttämätön rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten;
- on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä tai
- perustuu rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen.

Kuten tämän käyttöönottopäätöksen johdannossa tuotiin esiin, Työllisyysrahasto otti syksyllä 2020 käyttöön automaattisen päätöksen teon osaksi niiden hakemusten käsittelyä, jolla palkansaaja hakee kuukausittain

jälkikäteen aikuiskoulutustukea maksuun. Koska tuolloin ei Suomessa vielä ollut voimassa 1.5.2023 voimaan tulleita säännöksiä, joissa sallitaan automaattinen päätöksenteko, Työllisyysrahaston automaattinen päätöksenteko on perustunut rekisteröidyn antamaan nimenomaiseen suostumukseen. Automaattinen päätöksenteko tulee myös tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevissa tapauksissa perustumaan alkujaan tuenhakijan eli rekisteröidyn antamaan suostumukseen ja kohdistumaan vain suostumuksen antaneisiin rekisteröityihin. Näin Työllisyysrahastosta haluaa välttää sen, että tuenhakijalle voisi tulla yllätyksenä, että automaattinen päätöksenteko ei edellyttäisi enää suostumusta, vaan perustuisi Suomen lainsäädäntöön.

Työllisyysrahasto kuitenkin kehittää koko ajan etuudenkäsittelyjärjestelmäänsä ja kun se on riittävällä tavalla saanut informoitua tuenhakijoille automaattisen päätöksenteon perusteen muuttumisesta suostumuksesta Työllisyysrahastoon sovellettavaan Suomen lainsäädäntöön, tulee automaattisen päätöksenteon peruste tietosuoja-asetuksen puolesta muuttumaan.

Edellä mainitun perusteen lisäksi tietosuoja-asetus edellyttää, että automaattisen päätöksenteon yhteydessä rekisterinpitäjän on huolehdittava vähintään seuraavista suojoitoimenpiteistä:

a) rekisteröidyille kerrotaan tietojen käsittelystä;

Työllisyysrahasto täyttää edellytyksen seuraavasti: tällä hetkellä rekisteröidyltä kysytään tukioikeushakemuksen täyttämisen yhteydessä antaako hän suostumuksensa automaattiselle päätöksenteolle. Kun Työllisyysrahasto on saanut kehitettyä etuudenkäsittelyjärjestelmäänsä niin, että automaattinen päätöksenteko etukäteen määritellyissä tapauksissa ei edellytä rekisteröidyn suostumusta, ilmoittaa rahasto tuenhakijoille eri kanavissa tulevasta muutoksesta. Jokaisessa etuushakemuksessa, joka voidaan tietyissä tapauksissa käsitellä automaattisesti, ilmoitetaan tästä mahdollisuudesta ja kerrotaan, mistä löytyy asiaan liittyen lisätietoja.

Lisäksi tuenhakija näkee asiointiportaalissa saamansa päätökset. Päätöskirjeellä kerrotaan, jos päätös on tehty automaattisesti ja mistä löytyy päätös automaation käyttöönotosta eli tämä päätös. Työllisyysrahasto kertoo nettisivuillaan avoimesti automaattisesta päätöksenteosta ja on julkaissut asiaan liittyen informaatiota esim. youtube kanavallaan. Päätös automaation käyttöönotosta julkaistaan Työllisyysrahaston nettisivuilla.

b) rekisteröidyille tarjotaan yksinkertaisia tapoja vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, esittää oma kantansa ja riitauttaa päätös;

Työllisyysrahasto täyttää edellytyksen seuraavasti: tuenhakijalla on aina oikeus vaatia ilmaiseksi oikaisua tai hakea muutosta Työllisyysrahaston antamaan päätökseen. Kaikki rahaston antamat automaattisesti annetut päätökset ovat muutoksenhakukelpoisia. Ohjeet muutoksenhaun tekemiseen löytyvät aina päätöksestä. Oikaisupyynnöt ja muutoksenhaku asiat käsitellään aina Työllisyysrahaston työntekijän toimesta.

- c) käsiteltävät tiedot ja algoritmit tarkistetaan säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa, että päätöksentekoprosessi toimii kuten tarkoitettu, eikä johda esimerkiksi yksilöitä syrjivään tietojen käsittelyyn.

Työllisyysrahasto täyttää edellytyksen seuraavasti: automaattisen päätöksenteon logiikka, joka perustuu lakiin aikuiskoulutusetuuksista, on määritelty tarkasti ja dokumentoitu etukäteen 1.5.2023 voimaan tulleiden hallintolain ja tiedonhallintalain mukaisesti. Automaattisessa päätöksenteossa henkilötietoja käsitellään, automatiikkaa lukuun ottamatta, samalla tavalla kuin jos päätös annettaisiin manuaalisesti. Tarkempaa tietoa henkilötietojen käsittelystä löytyy tietosuojaselosteesta (kohta aikuisopiskelijan etuudet): <https://www.tyollisyysrahasto.fi/tietosuoja-ja-selosteet/>. Työllisyysrahasto on dokumentoinut, miten laadun varmistus toteutettiin ennen ratkaisumenettelyn käyttöönotto ja sen jälkeen. Työllisyysrahasto on testannut ennen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa, että henkilötietoja käsitellään määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaisesti. Lisäksi Työllisyysrahasto testaa käyttöönoton jälkeen, että ratkaisumenettely toimii etukäteen määriteltyjen käsittelysääntöjen mukaan.

Vaikka Työllisyysrahasto on aiemminkin laatinut hakemusten käsittelyn automatisoinnista tietosuojan vaikutustenarvioinnin, katsottiin aiemmin tehdyn vaikutustenarvioinnin päivittäminen aiheelliseksi jälleen, koska käsiteltävänä olevassa automaattisessa päätöksenteossa käsitellään eri henkilötietoja kuin aiemmin ja henkilötietoja tullaan käsittelemään osana automaattista päätöksentekoa, jolla todennäköisesti on merkittäviä vaikutuksia rekisteröityihin. Vaikutustenarvioinnin päivittämisen tarkoituksena on varmistaa, että Työllisyysrahasto käsittelee henkilötietoja etuuspalveluiden tukioikeushakemusten automatisoidun käsittelyn yhteydessä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja muun tietosuojalainsäädännön mukaisesti etuushakijoiden henkilötietojen suojaa vaarantamatta. Vaikutustenarvioinnin päivityksessä tultiin siihen tulokseen, että uuden automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotolle ei ole esteitä.

2.3 Hallintolaki

Kuten aiemmin tuotiin esiin, hallintolaista löytyy 1.5.2023 alkaen tietosuojasäännösten edellyttämä kansallinen peruste hallintoasian ratkaisemiselle automaattisesti. Jotta asiassa voidaan hallintolain mukaan antaa ratkaisu automaattisesti, edellyttää se seuraavien edellytysten täyttymistä:

- a) hallintoasia voidaan ratkaista automaattisesti, jos se ei edellytä tapauskohtaista harkintaa tai jos sellaista edellytetään, on ihminen tehnyt tarvittavan arvion;

Tämä käyttöönottopäätös koskee sellaisten palkansaajien aikuiskoulutusetuus tukioikeushakemusten automaattista käsittelyä, jotka myönnettäisiin opintoihin, joihin on jo aiemmin myönnetty tukea. Näiden hakemusten käsittely ei pääsääntöisesti edellytä harkintaa, koska hakemusten tiedot pohjautuvat tukioikeushakemukseen, jonka tuenhakija on lähettänyt hakiessaan enimmäistä kertaa tukea opintoja varten ja Työllisyysrahasto on hakemuksen käsittelyssä tutkinut tuen saamisen edellytysten täyttymisen. Tuki voidaan näissä tapauksissa myöntää vain, kun tuenhakijalle on aiemmin myönnetty etuutta samoja opintoja varten,

tuenhakijan opinnot pysyvät samana, hänelle on myönnetty opintovapaa, eikä tuenhakijan työsuhteeseen ole tullut sellaisia muutoksia, jotka voisivat vaikuttaa oikeuteen saada etuutta. Kun edellytysten täyttyminen voidaan varmistaa tarkistamalla, onko aiemmin annettuihin tietoihin tullut muutoksia, voidaan asiassa tehdä päätös ilman harkintaa. Niissä tapauksissa, joissa herää epäily siitä, että asian ratkaiseminen edellyttää harkintaa esim. hakemuksessa on liitteitä tai hakija antaa hakemuksella erillisen kirjallisen lisäselvityksen, siirtyy asia Työllisyysrahaston työntekijän käsittelyyn. Työllisyysrahasto ei tällä päätöksellä ota käyttöön automaattista päätöksentekoa tapauksiin, jotka edellyttäisivät edes osaksi harkintaa. Tarkemmat tiedot siitä, milloin asia voidaan ratkaista automaattisesti ja milloin taas se siirtyy työntekijälle käsittelyyn, esitetään tämän käyttöönottopäätöksen perusteena olevissa Käsittelysäännöissä.

b) ratkaisu on tehtävä ihmisen määrittelemien käsittelysääntöjen perusteella, jotka perustuvat sovellettavaan lakiin ja päätöksentekijän harkintaan;

Työllisyysrahaston luoma automaattisen päätöksenteon logiikka, joka perustuu lakiin aikuiskoulutusetuuksista, on määritelty tarkasti ja dokumentoitu etukäteen tiedonhallintalain mukaisissa Käsittelysäännöissä (lain 2 §, kohta 16).

c) päätöksen kohteena olevalla ihmisellä on oltava mahdollisuus oikaisuvaatimuksen tekemiseen ilmaiseksi ja

Tuenhakijalla on oikeus vaatia ilmaiseksi oikaisua tai hakea muutosta automaattisessa ratkaisumenettelyssä annettuun päätökseen. Kaikki rahaston automaattisesti antamat päätökset ovat muutoksenhakukelpoisia. Ohjeet muutoksenhaun tekemiseen löytyvät päätöksestä. Oikaisuopyynnöt ja muutoksenhakuasiat käsitellään aina Työllisyysrahaston työntekijän toimesta.

d) päätöksen kohdetta informoidaan siitä, että asia on ratkaistu automaattisesti.

Työllisyysrahaston päätöskirjeellä kerrotaan, jos päätös on tehty automaattisesti ja mistä löytyy päätös automaation käyttöönotosta eli tämä päätös.

2.4 Tiedonhallintalaki

Tiedonhallintalain 1.5.2023 voimaan tullut uusi luku 6 a on hallintolain uuden 8 b luvun kanssa osa kokonaisuutta, jolla varmistetaan automaattisessa ratkaisumenettelyssä hyvän hallinnon vaatimusten toteutuminen, virkavastuun kohdistuminen, läpinäkyvyys ja riittävä kontrolli. Seuraavaksi käymme läpi tiedonhallintalain mukaiset edellytykset automaattiselle päätöksenteolle ja miten Työllisyysrahasto varmistanut edellytysten täyttymisen.

a) Dokumentointi velvollisuus (28 a §)

Se, miten on automaattista päätöksentekoa koskevassa luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtävät

jakautuvat, on dokumentoitava. Jos vastuuhenkilöitä ja heidän tehtävän jakoaan ei ole riittävällä tavalla dokumentoitu ja varmistettu, että vastuu myös konkretisoituu, ei perustuslainmukainen virkamiehen vastuusta virkatoimiensa lainmukaisuudesta toteudu.

Työllisyysrahasto on toteuttanut tämän niin, että osana automaation käyttöönottoprojektia on laadittu tehtävänjako dokumentti, johon on eritelty tehtävänjako seuraavien vastuuhenkilöiden välillä:

- asiakirjan hyväksyjä/hyväksyjät
- ennen käyttöönottoa laadunvarmistamisesta vastuussa oleva henkilö
- tuotantokäytössä laadunvalvonnasta vastaava henkilö
- tuotantokäytössä virhetilanteiden käsittelystä vastaava henkilö
- käyttöönottopäätöksestä vastuussa olevat henkilöt

Tehtävänjako on vastaavalla tavalla kirjattu Työllisyysrahaston työntekijöiden tietyn roolin työtehtävänkuviin, jolloin vastuu tietystä tehtävästi konkretisoituu.

Toiseksi, automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt on dokumentoitava selkeästi ja kattavasti niin, että niiden lainmukaisuus voidaan osoittaa. Käsittelysäännöt ovat kuvauksia siitä, miten laista tulevat edellytykset muuttuvat automaattisessa ratkaisumenettelyssä tietojenkäsittelyksi ja miten ihmisen osuus korvataan asiantuntijatyössä. Tiedonhallintalain mukaan käsittelysäännöistä on erityisesti käytävä ilmi: miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti ja miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Työllisyysrahaston on laatinut sellaisten palkansaajien aikuiskoulutusetuus tukioikeushakemusten, jotka myönnettäisiin opintoihin, joihin on jo aiemmin myönnetty tukea, automaattiselle ratkaisumenettelylle kattavat Käsittelysäännöt. Käsittelysäännöissä tuodaan esiin, miten tukioikeushakemus käsitellään ja ratkaisu annetaan sekä millä perusteilla tietty hakemus käsitellään automaation sijaan manuaalisesti. Käsittelysäännöt perustuvat aikuiskoulutusetuuden toimeenpanoon soveltuviin lakeihin ja säännöksiin. Käsittelysäännöissä käydään yksityiskohtaisesti läpi, miksi tietyn asian ratkaiseminen edellyttää harkintaa ja toisaalta, mitkä tyyppitapaukset soveltuvat automaattisen päätöksen tekoon. Lisäksi Käsittelysäännöissä käydään läpi, miten ratkaisumenettelyn syrjimättömyys varmistetaan, miten asia selvitetään riittävästi ja asianmukaisesti sekä miten ratkaisu perustellaan tai miksi se voidaan jättää perustelematta.

Käsittelysääntöjen perusteella voidaan osoittaa, että automaation käyttöönotolle on ollut tässä käyttöönottopäätöksessä esitettyjen lakien mukaiset edellytykset.

Kolmanneksi, lain mukaan automaattisesta ratkaisumenettelystä muodostuvaan dokumentaation on merkittävä asiakirjan hyväksymispäivämäärä sekä hyväksyjä, jonka tehtävänä on tarkastaa sen sisällön lainmukaisuus. Hyväksytyt asiakirjat on säilytettävä automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poiston jälkeen vähintään viisi vuotta käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Lisäksi on

varmistettava, että vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta voidaan osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti ja missä vaiheissa ihminen on osallistunut asian käsittelyyn.

Työllisyysrahaston automaattista ratkaisumenettelyä koskevasta dokumentaatiosta, joka liittyy sellaisten palkansaaajien aikuiskoulutusetuus tukioikeushakemusten, jotka myönnettäisiin opintoihin, joihin on jo aiemmin myönnetty tukea, löytyy aina asiakirjan hyväksyjä ja hyväksymispäivämäärä. Dokumentaation muutostenhallintaan on kiinnitetty erityistä huomiota, jotta rahaston on aina tarpeen vaatiessa mahdollista tarkastaa, mitkä käsittelysäännöt olivat milloinkin voimassa. Työllisyysrahasto on kirjannut tiedonohjaussuunnitelmaansa, että käsiteltävänä olevaan automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyvä dokumentaatio tulee säilyttää ratkaisumenettelyn käytöstä poiston jälkeen vähintään viisi vuotta käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien. Työllisyysrahasto on määritellyt osana automaation käyttöönottoprojektia laaditussa tehtävänjako dokumentissa, että asiakirjan hyväksyjä on vastuussa sen sisällön lainmukaisuuden varmistamisesta ennen hyväksyntänsä antamista. Työllisyysrahasto on myös varmistanut, että hyväksyjällä on Työllisyysrahastossa sellainen asema, että hän voi rahaston puolesta hyväksyä asiakirjan sisällön sekä omaavan ymmärryksen asiakirjan asiallisesta sisällöstä ja asian kannalta merkityksellisestä lainsäädännöstä, jotta ehdotettu velvollisuus voi käytännössä toteutua.

b) Laadun varmistaminen (28 b §)

Ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa on varmistettava, että menettely vastaa ratkaisumenettelystä laadittua (tämän listan kohta a)) dokumentaatiota. Lisäksi on varmistettava, että automaattisesti laadituissa asianosaiselle annettavissa asiakirjoissa käytetään hyvää kieltä.

Työllisyysrahastossa ratkaisumenettelyn lainmukaisuus on tarkastettu dokumentaation hyväksynnän yhteydessä. Työllisyysrahasto on varmistanut, että kehitetty automaattinen ratkaisumenettely vastaa laadittua dokumentaatiota kehityksestä vastaavien ja lainmukaisuudesta vastaavien tahojen intensiivisellä yhteistyöllä. Lisäksi niin Työllisyysrahaston palveluntarjoaja, että rahaston henkilöstö ovat kehitysvaiheessa testanneet, että ratkaisumenettely vastaa lainmukaisesti todettuja Käsittelysääntöjä. Hyvän kielenkäytön edellytyksen Työllisyysrahasto on varmistanut niin, että tuenhakijalle automaation kautta annettavat päätökset ovat asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä.

Tiedonhallintalaki edellyttää, että laadun varmistamisen keskeiset toimenpiteet on dokumentoitu ja että nimetään tietty henkilö vastuuseen laadunvarmistamisesta.

Työllisyysrahasto on dokumentoinut laadun varmistamisen toimenpiteet automaation testausraportteihin, joista löytyy tiedot suunnitelluista testauksista, sisäisten ja ulkoisten testausten tuloksista sekä testauksen yhteenvedoista. Työllisyysrahasto on nimennyt Työllisyysrahaston testauspäällikön vastuuseen laadunvarmistamisesta. Laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö vastaa siitä, että käyttöön otettava automaattinen ratkaisumenettely vastaa sille laadittuja ja hyväksytyjä Käsittelysääntöjä.

Vastuu henkilö on vastuussa myös siitä, että laadun varmistamisesta on laadittu riittävä dokumentaatio, jolla voidaan osoittaa automaattisen ratkaisumenettelyn olevan laadittujen Käsittelysääntöjen mukainen. Vastuu kohdistuu laadun varmistamiseen ennen käyttöönottoa ja menettelyä käytön aikana muutettaessa. Vastuunkuvaus on kirjattu Työllisyysrahaston roolin työtehtäväkuviin, jolloin tarvittaessa virkavastuu tehtävästi kohdentuu.

c) Laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely (28 c §)

Automaattisesti ratkaistavien asioiden laatua ja sisällöllistä virheettömyyttä on valvottava. Lisäksi siihen liittyviä riskejä on hallittava käyttöönoton jälkeen.

Työllisyysrahasto on dokumentoinut, miten laadun varmistus toteutetaan ratkaisumenettelyn käyttöönoton jälkeen. Laadunvarmistus toteutetaan tarkemmin dokumentissa automaattisen ratkaisumenettelyn laadun valvonta ja virhetilanteiden käsittely määritellyin tavoin manuaalisesti eri suuruisia otantoja läpi käyden. Lisäksi Työllisyysrahaston on määrittänyt menetelmät laadun varmistamiseen riskienhallinnan näkökulmasta.

Jos automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön, korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdyttävä viipymättä. Havaittu virhe, sen vaikutukset ja virheen korjaamista koskevat toimenpiteet on dokumentoitava. Lisäksi on nimettävä henkilö, joka on vastuussa automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä.

Työllisyysrahasto on dokumentoinut, miten virhetilanteiden käsittely toteutetaan. Virhetilanteiden käsittely toteutetaan tarkemmin dokumentissa automaattisen ratkaisumenettelyn laadun valvonta ja virhetilanteiden käsittely määritellyin tavoin. Kun virrehavainnosta saadaan tieto, se verifioidaan ja siitä kirjataan tiketti Työllisyysrahaston järjestelmään. Virrehavainto priorisoidaan käsittelyyn sen vakavuuden perusteella ja käsitellään yhteistyössä Työllisyysrahaston ja tarvittaessa sen palveluntarjoajan kanssa.

Työllisyysrahasto on jakanut lainmukaiset vastuut kahteen osaan. Työllisyysrahasto nimennyt palvelualueen palvelupäällikön vastuuseen automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta. Laadun varmistamisesta vastuussa oleva henkilö vastaa siitä, että automaattinen ratkaisumenettely toimii laadukkaasti ja virheettömästi eli menettely vastaa laadittuja ja hyväksytyjä Käsittelysääntöjä käyttöönoton jälkeen. Lisäksi vastuuhenkilö hallitsee automaattiseen ratkaisumenettelyyn liittyviä riskejä. Työllisyysrahasto nimennyt palvelualueen vastaavan lakimiehen vastuuseen virhetilanteiden käsittelystä menettelyn käyttöönoton jälkeen. Virhetilanteiden käsittelystä vastaava henkilö vastaa siitä, että Työllisyysrahastossa ryhdytään viipymättä korjaaviin toimenpiteisiin, jos tuotanto käytössä olevassa automaattisessa ratkaisumenettelyssä havaitaan virhe, jolla voi olla vaikutus ratkaisun sisältöön. Vastuuhenkilö on vastuussa myös siitä, että havaitusta virheestä, sen vaikutuksista ja virheen korjaamistoimenpiteistä on laadittu riittävä dokumentaatio, jolla voidaan osoittaa Työllisyysrahaston ryhtyneen riittäviin korjaaviin toimenpiteisiin viipymättä ja että korjaamisen jälkeen automaattinen ratkaisumenettely vastaa laadittuja ja hyväksytyjä Käsittelysääntöjä. Vastuunkuvaus on

kirjattu Tyfllisyysrahaston roolin tyfitehtåvånkuviin, jolloin tarvittaessa virkavastuu tehtåvåstå kohdentuu.

d) Tiedottaminen (28 e §)

Voimassa oleva pååttf automaattisen ratkaisumenettelyn kåyttfifnnotosta on julkaistava viranomaisen nettisivuilla. Lisåksi on tiedotettava asioiden automaattisesta ratkaisemisesta pååttfksentekijån toimialalla, automaattisen ratkaisumenettelyn kåytfn perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistå tiedoista. Myfif nåmå tiedot on julkaistava viranomaisen nettisivuilla.

Tåmå pååttf julkaistaan Tyfllisyysrahaston nettisivuilla osoitteessa <https://www.tyollisyysrahasto.fi/tietosuojaja-selosteet/>. Lisåksi Tyfllisyysrahasto kertoo nettisivuillaan avoimesti automaattisesta pååttfksenteosta ja on julkaissut asiaan liittyen informaatiota esim. youtube kanavallaan. Tiedottamisessa on otettu huomioon saavutettavuusvaatimukset ja hyvå kielenkåyttf.

e) Tietojen kåyttf (28 f §)

Automaattisessa ratkaisemisessa hyfifdynnettåvien tietojen ajantasaisuus ja virheettffmyys on riskiarvioinnin perusteella varmistettava asianmukaisin teknisin toimenpitein.

Tyfllisyysrahastossa automaattisessa ratkaisumenettelysså hyfifdynnettåvåt tiedot tulevat påsååntfifisesti tuenhakijalta itseltån ja tåmån lisåksi tuenhakijan tyfnantajalta ja Kelalta. Prosessissa låhdetån siitå oletuksesta, ettå ilmoitetut tiedot ovat tåsmållisif. Hakemuslomakkeella ohjeistetaan tarvittavista liitteistå ja pyydetån ilmoittamaan vain tarvittavat tiedot. Jos tukioikeushakemuksen kåsittelemiseksi saadaan puutteellisia tietoja tai tiettyjen edellytysten olemassa olosta on olemassa epåselvyyttå, siirtyy asian kåsittely manuaalikåsittelyyn. Tuenhakija nåkee låhettåmånstå hakemuksen tiedot myfif jålkikåteen asiointiportaalissa. Hakemuksen lisåksi hån nåkee liittåmånstå liitteet, mahdolliset asiakasviestit sekå pååttfkskirjeet, jolloin hån voi kåydå tarkistamassa tietojen oikeellisuuden.

f) 28 g §: Julkisyhteisfn tyfntekijån virkavastuu

Julkisyhteisfn tyfntekijåån sovelletaan hånen edellå lueteltuja tehtåvif hoitaessaan virkamiehen rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia s�ånnfksiå, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta.

Tyfllisyysrahasto on yksityinen toimija, joka hoitaa lain nojalla julkista hallintotehtåvåå. Tåstå syystå, jotta sen tyfntekijfifihin soveltuisi tarvittaessa perustuslain mukainen virkavastuu, tulee vastuusta hoitaa tietty tehtåvå olla mårårtty tyfnjohdollisena måråryksenå. Tyfllisyysrahasto on toteuttanut tåmån niin, ettå osana automaation kåyttfifnnotoprojektia on laadittu tehtåvånjako dokumentti, johon on eritelty tehtåvånjako vastuuhenkilfifiden vålillå ja se on vastaavalla tavalla kirjattu Tyfllisyysrahaston tyfntekijfifiden tietyn roolin tyfitehtåvånkuviin, jolloin vastuu tietystå tehtåvåsti konkretisoituu.

Lopuksi, tiedonhallintalaki edellyttää, että toimintaprosessista vastaava viranomainen tekee ennen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttõnnottoa tåtå påtåtõstå vastaavan påtåtõksen menettelyn käyttõnnotosta (kåyttõnnottopåtåtõs), joka sisältää vähintään, perustelut, joista on ilmettävå käyttõnnoton edellytykset ja sovelletut säännõkset, luettelo käyttõnnottopåtåtõksen perusteena olevista asiakirjoista, suunniteltu käyttõnnottopåivåmäärå ja påtåtõksen tekemisen ajankohta, tieto påtåtõksentekijåstå ja viranomaisen yhteystieto, josta saa lisätietoa automaattisen ratkaisumenettelyn kåytõtstå (28 d §).

2.5 Aikuiskoulutusetuuslaki

Tyõllisyysrahaston toimivalta kåsitellå aikuiskoulutusetuushakemuksia perustuu aikuiskoulutusetuuslakiin (2000/1276), jonka 4§:n mukaan aikuiskoulutustuen ja ammattitutkintostipendin myõtåmisestå ja maksamisesta sekå muusta toimeenpanosta vastaa tyõtõtmyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu Tyõllisyysrahasto.

Såännõkset siitå, kenellå ja millå perustein henkilõllå on oikeus saada palkansaajan aikuiskoulutusetuutta, lõttyvåt myõtõ aikuiskoulutusetuuslaista. Aikuiskoulutusetuuslain pykålisså 1, 5 ja 6 esitetään palkansaajan aikuiskoulutustuen myõtåmisen edellytykset. Edellytysten tåyttyminen tutkitaan, kun henkilö hakee ensimmäinen kerran aikuiskoulutusetuutta tiettyjå opintoja varten. Lisåksi Tyõllisyysrahasto ratkaisee tuolloin 12 §:n mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan mårån. Tukea voidaan myõtåå ja sitå voi kerralla hakea enintään 15 kuukauden ajalle. Koska henkilö ei aina hae kerralla tukea koko 15 kuukaudelle tai hånellå kuluu opintojen ohella tyõskentelyn vuoksi vaan osaksi tukipåiviå, hånellå saattaa olla tarve hakea tukioikeutta opintoja varten, johon hånelle on aiemmin myõtõnnetty tukea.

Tåmå kåyttõnnottopåtåtõs koskee sellaisten palkansaajien aikuiskoulutusetuus tukioikeushakemusten automaattista kåsittelyå, jotka myõtõnettåisiin opintoihin, joihin on jo aiemmin myõtõnnetty tukea. Nåiden hakemusten tiedot pohjautuvat tukioikeushakemukseen, jonka tuenhakija on låhettånyt hakiessaan enimmåistå kertaa tukea opintoja varten ja Tyõllisyysrahasto on hakemuksen kåsittelysså tutkinut tuen saamisen edellytysten tåyttymisen. Tåstå syystå Tyõllisyysrahaston on hakemuksen kåsittelysså tutkittava aikuiskoulutusetuuslain mukaisesti ovatko kyseesså samat opinnot, joihin tuenhakijalle on aiemmin myõtõnnetty etuutta, onko hånelle myõtõnnetty opintovapaa ja olisiko tuenhakijan tyõsuhteeseen ole tullut sellaisia muutoksia, jotka voisivat vaikuttaa oikeuteen saada etuutta. Tyõllisyysrahasto tutkii, tåyttyykõ edellå mainitut edellytykset, kåsittellessån tuenhakijoilta saapuvat tukioikeushakemukset.

Aikuiskoulutusetuuslaista lõttyy säännõksiå myõtõ etuuden toimeenpanoon liittyen, jotka Tyõllisyysrahasto on ottanut huomioon automaattisen ratkaisumenettelyn tåytåntõõnpanossaan. Aikuiskoulutusetuuslaki edellyttåå, että tuenhakijalle annetaan kirjallinen påtåtõs joko postitse tai såhkõisesti ja että tuenhakijalla on oikeus hakea påtåtõkseen muutosta. Tyõllisyysrahasto antaa automaattisesti annetut påtåtõkset aina kirjallisesti tuenhakijan valitseman tiedoksiantotavan mukaisesti tiedoksi ja påtåtõkseen on oikeus hakea muutosta påtåtõksestå lõttyvien muutoksenhakuohjeiden mukaisesti.

Käsittelysäännöissä tuodaan esiin, miten tukioikeushakemus käsitellään ja ratkaisu annetaan sekä millä perusteilla tietty hakemus käsitellään automaation sijaan manuaalisesti. Käsittelysäännöt perustuvat aikuiskoulutusetuuden toimeenpanoon soveltuviin lakeihin ja säännöksiin. Niissä käydään yksityiskohtaisesti läpi, miksi tietyn asian ratkaiseminen edellyttää harkintaa ja toisaalta, mitkä tyyppitapaukset soveltuvat automaattisen päätöksen tekoon.

3 Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käsittelysäännöt

Testausraportit

Vastuuhenkilöiden tehtävänjaon kuvaus

Henkilötietojen vaikutustenarviointi

Automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely

Automaattisen ratkaisumenettelyn riskienhallinta

4 Käyttöönotto

Tämän käyttöönottopäätöksen mukainen automaattinen ratkaisumenettely on suunniteltu otettavaksi käyttöön 21.6.2023.

5 Päätöksentekijä

Päätöksen on esitellyt: Satu Valtonen

Päätöksen on hyväksynyt: Tuulikki Saari (Johtaja, Asiakkuudet)

Päätöksen hyväksymispäivämäärä: 20.6.2023

6 Lisätietoja

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä saa Työllisyysrahaston aikuiskoulutusetuuspuolen asiakaspalvelusta sähköpostitse osoitteesta koulutusetuudet@tyollisyysrahasto.fi.